

Üniversite Sıralama Sistemleri:

Batı Karadeniz Üniversiteleri İçin Analiz Örneği

Yasemin Gültepe¹, Mamykova Zhanl Zhumangaliyevna², Yerbolat Kalamam³

¹ Kastamonu Üniversitesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Bilgisayar Mühendisliği Bölümü, Kastamonu

² Al-Farabi Kazakh National University, Director of the Department of Information Technologies Candidate of Technical Sciences, Kazakh

³ Kazakh National Technical University After K.I.Satpayev, Institute of Information and Telecommunication Technologies, Kazakh

yasemingultepe@kastamonu.edu.tr , Zhanl.Mamykova@kaznu.kz , kalamam@list.ru

Özet: Son yıllarda üniversite sıralamaları, üniversite sayılarının artması ile birlikte üniversitelerin performanslarının ve gelişmelerinin değerlendirilmesinde büyük önem taşımaktadır. Üniversite sıralamalarında akademik değerlendirme için kullanılan doğrulanabilir verilere dayalı olarak farklı parametreler ve parametre ağırlıkları, üniversiteler arasında yapılan sıralama sistemleri tarafından belirlenmektedir. Üniversitelerin dünya sıralamalarında hızla yükselmesi; akademisyenlerin, öğrenci adaylarının ve velilerin bu konuya gösterdikleri ilginin artmasını sağlamaktadır. Ancak ilgi gören üniversite sıralama sistemleri, gerçek öğrenci tercihlerini yansıtmadıkları, bilimsel üretkenliği yeterince temsil etmediği gibi birçok farklı nedenlerle eleştirilmektedir. Bu çalışmada, farklı üniversite sıralama sistemleri (Webometrics ve URAP) incelenecektir ve bu sıralama sistemlerinin Batı Karadeniz Üniversiteleri için örnekleme verilecektir. Son yıllarda ilan edilen Webometrics ve URAP sıralamalarında Türkiye üniversitelerinin, dünyanın önde gelen üniversiteleri arasında yer alarak bilimsel ve akademik alandaki toplam başarılarının artırılması amaçlanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Sıralama sistemi, Üniversite sıralama, Akademik kalite.

Abstract: In recent years, university ranking have gained a greater importance among universities, student's families and industry. Common stakeholders, students and parents may not be aware of the complexity of sorting operations and sorting criteria. They would like to know places located within the university ranking list. The university's academic quality related to university ranking system. In this study, different university ranking systems (Webometrics and URAP) revised. Examples of these university ranking systems are given for universities of the Western Black Sea. Some Turkish universities ranked among the world's top universities according to URAP and Webometrics ranking in recent year. The aim of the study is offer to several options for finding the answers to "how can we improve them?" question.

Keyword: Ranking systems, University rankings, Academic quality.

1. Giriş

Üniversiteler ile ilgili olarak farklı değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu değerlendirmelerin bazılarında, üniversitelerin kıyaslamalı performanslarını inceleyen sistemler kullanılmaktadır. Bu sistemlerin sonucunda farklı seviye

ve alanlarda farklı listeler ortaya çıkmaktadır. Geniş kapsamlı sıralama sistemleri; evrensel (global), bölgesel (regional) ve ulusal seviyeler olarak çok yönlü olup birbirine bağlanmış geniş alanda kapsamı genişletme ve geliştirme imkanı sunmaktadır. Bu çeşitlilik, üniversitelerin; sıralama sistemleri ile uyumlaştırma ve

standartlaştırma faaliyetleri ile uyum sürecinde zorluk yaşamalarına sebep olabilir.

Üniversite sıralamalarında akademik değerlendirme için kullanılan doğrulanabilir verilere dayalı olarak farklı parametreler ve parametre ağırlıkları, üniversite sıralama sistemleri tarafından belirlenmektedir. Üniversitelerin dünya sıralamalarında hızla yükselmesinin akademisyenlerin, öğrenci adaylarının ve velilerin bu konuya gösterdikleri ilginin artmasına neden olmuştur. Üniversite sıralama sistemleri, öğrenci ve velilerine; bölüm ve üniversite seçmede yardımcı olmak, üniversiteler arasındaki rekabeti artırma gibi amaçlara yönelik olarak tasarlanmıştır. Üniversite sıralaması geleneksel olarak tamamıyla objektif ve kesin olmaz iken kritik kararların alınmasında yardımcı olmak için bir örnek olarak kullanılmaktadır. Ancak sıralama sistemleri farklı kriterlere ve sistematiğe sahip olduğu için, üniversitelerin sıralamalardaki yeri çok farklı olabilmektedir. Bazı üniversiteler, sıralamada geride olsa bile bazı fakülte ve bölümleri güçlü olabilir. Bu nedenle öğrencilerin, ilgilendikleri üniversiteler hakkında diğer bilgileri edindikten sonra bu sıralama sonuçlarından yararlanmalarında yarar vardır [1].

Üniversiteleri sıralamak amacıyla farklı sıralama sistemleri kullanılmaktadır. Bunlardan birisi, İspanya’da “Ulusal Araştırma Kurumu Sibernetik Laboratuvarı” tarafından 2004 yılından itibaren uygulanmakta olan Webometrics¹ (World Universities’ ranking on the Web, Dünya Üniversiteler Sıralaması) sıralamasının temel amacı; üniversite web sayfaları ve üniversitelerin içerik olarak web’e katkıları ve sayısal sonuçları karşılaştırılıp bir sıralama oluşturulmasıdır. Ayrıca sıralama sistemi ile dünyadaki bilim insanları karşılıklı bilgi alışverişinde bulunarak bilimsel çalışmaların ölçülmesi, ayrıca performans ve etki gibi konularda web ortamında üniversitelerin sıralamasının önemli ve yararlı olacağı ileri sürülebilir. Üniversitelerde kaliteyi ölçmek için farklı kriter ve farklı göstergeler kullanılmak-

tadır. Ayrıca kullanılan göstergelerin sayısı çok olunca her bir göstergenin ağırlığını kullanmak gerekebilmektedir [2].

Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bartın Üniversitesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, Karabük Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi, Kocaeli Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi’nin katılımıyla Batı Karadeniz Üniversiteler Birliği oluşturulmuştur. Bu çalışmada, farklı sıralama kuruluşları tarafından yukarıda sıralanan Batı Karadeniz Üniversiteler Birliği’ne katılan üniversitelerin, üniversite sıralamasının karşılaştırılması ve sıralamanın nasıl iyileştirebileceğine yönelik alternatif metotlar sunulmuştur. Tablo 1’de 2013 yılının yedinci ayında yapılan webometrics Batı Karadeniz Üniversiteler Birliği üniversitelerinin sıralaması görülmektedir. Webometrics sıralama sistemi; boyut (size-presence %20), görünürlük (visibility-impact %50), dosya zenginliği (rich-openness %15) ve akademik üstünlük (scholar-excellence %15) kriterlerine göre yapılmaktadır. Sıralama metodolojisi ile ilgili ayrıntılı bilgi Bölüm 2.3’de verilmiştir.

Bu çalışma genel olarak dört bölümden oluşmaktadır. İkinci bölüm, temel bilgiler bölümüdür. Bu bölümde üniversite sıralama sistemlerinin temel amaçları, sıralamada kullanılan materyal ve yöntemleri, ulusal ve evrensel sıralama sistemleri arasındaki farklılıkları göstermek için bazı iyi bilinen evrensel sıralama sistemleri hakkında temel bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölümde de üniversite sıralamalarındaki performansın artırılmasına ilişkin öneriler yer almaktadır. Son bölümde ise gelecek çalışmalar hakkında bilgi verilmiş ve belirli önerilerde bulunulmuştur.

2. Temel Bilgiler

2.1. Üniversite Sıralamalarının Amaçları

Günümüzde üniversite sayısının ve bilgi temelli rekabetin artmasından dolayı akademik kalite hakkında artan talep doğrultusunda üniversite

1 <http://www.webometrics.info/>

Sıralaması	Türkiye Sıralaması	Dünya Sıralaması	Üniversite	Boyut (Size-Presence) Sıralama	Görünürlük (Visibility-Impact) Sıralama	Dosya Zenginliği (Rich-Openness) Sıralama	Akademik Üstünlük (Scholar-Excellence) Sıralama
1	19	1125	Sakarya Üniversitesi	1418	1646	1503	1287
2	24	1365	Kocaeli Üniversitesi	604	4089	1222	1135
3	46	2020	Bülent Ecevit Üniversitesi	3647	3570	2893	1572
4	49	2065	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	6669	3034	2163	1768
5	63	2974	Karabük Üniversitesi	5552	6875	1250	2736
6	74	3811	Düzce Üniversitesi	4425	6066	1288	5203
7	84	5485	Kastamonu Üniversitesi	9373	5858	3028	5203
8	93	6241	Bartın Üniversitesi	7167	8718	3185	5203
9	106	7347	Bilecik Üniversitesi	4202	9623	5904	5203

Tablo 1. Batı Karadeniz Üniversiteler Birliği Üniversitelerinin Webometrics Sıralaması (Temmuz 2013)

sıralama sistemleri geliştirilmiştir. Türkiye'deki üniversiteler eğitim, araştırma, topluma katkı ve sosyal sorumluluk gibi boyutlarıyla, ölçülebilir ve bireyin kişisel görüşünden bağımsız olan kriterler kullanılarak kapsamlı bir şekilde değerlendirilmelidir [3]. Bu sayede üniversitelerdeki kalitenin, üniversiteler arasında rekabetin ve üniversitelerin performanslarının artmasının sağlanması beklenilmektedir.

Üniversite sıralama sistemleri; sistem araştırmacılarının ve üniversitedeki yöneticilerin üniversitelerin değişim/yenileşme süreçlerindeki rolleri bakımından tartışılabilir. Bu nedenle sıralama sistemleri, bilimsel alanındaki çalışmaların ulusal ve uluslararası düzeyde yayımlanmasını teşvik etmek için kullanılabilir. Böylelikle üniversitelerin bilimsel performanslarının değerlendirmeleri, daha çok internet ortamında açık erişim girişimleri, bazı elektronik dergilerdeki bilimsel yayınlardan ve diğer akademik malzemelerden elde edilerek yapılmaktadır.

Tartışmalara neden olan iki önemli konu; sıralama sisteminde kullanılan metodolojilerin güvenilirliği ve sıralama sistemlerinin kriterleridir. Güvenilirlik; sıralama sistemlerinde açık

ve güvenilir kaynaklardan elde edilen veriler kullanılarak üniversitelerin kıyaslamalı performansını daha gerçekçi olarak yansıtmasıdır. Geçerlilik ise, sıralama sistemlerinin kriterlerinin en iyi şekilde nasıl gösterildiğinin ve değerlendirilmede belirlenen kurallara uygun olup olmadığının değerlendirilmesidir [4].

2.2. Materyal ve Yöntem

Çeşitli üniversite sıralama sistemleri bulunmaktadır. Her bir üniversite sıralama sisteminin birbirlerine göre üstünlükleri ve dezavantajları vardır. Sınıflandırma sistemlerinin kapsadığı alanlar ve kullandıkları parametreler birbirinden çok farklıdır [5]. Bu parametrelerden bazıları şunlardır: Yayın ve atıf sayıları, öğrenci/öğretim üyesi oranı ve uluslararası öğrencilerin yüzdesi, Nobel ve diğer ödüller, yüksek atıf araştırmacı sayısı ve bildiri sayısı, fen ve doğa bilimleri alanındaki makale sayısı, h-indeksi. Üniversite sıralama sistemi olarak kullanılan bibliyometrik metodolojisi değişik çalışmalarda tartışılmaktadır [6].

Dünya çapında yapılan üniversite sıralamaları genelde üniversitelerin girdileri, çıktıları ve algılanan değerler kullanılarak yapılmaktadır. Her sıralamada kullanılan ölçütler farklılık

göstermektedir. Dünyada yaygın olarak bilinen üniversite sıralama çalışmaları sınırlı sayıdadır [3, 5]:

- THE (www.timeshighereducation.co.uk)
- Webometrics (www.webometrics.info)
- HEEACT (www.heeact.edu.tw)
- Leiden (www.socialsciences.leiden.edu)
- Scimago (www.scimagoir.com)
- ARWU (www.arwu.org)
- URAP (www.urapcenter.org)

Yukarıdaki sistemler dünya üniversiteleri arasında en çok kullanılan ve takip edilen sıralama sistemleridir. Takip eden alt bölümlerde ulusal ve uluslararası alanda üniversitelerin kıyaslamalı performanslarını inceleyen iki sıralama sistemi ele alınmıştır: Webometrics ve URAP(University Ranking by Academic Performance, Akademik Performans Açısından Üniversite Sıralaması). Bu sistemler ve kriterleri hakkında detaylı bilgiler sırasıyla verilmiştir.

2.3 Webometrics Sıralama Sistemi

Webometrics sıralama sistemi diğer benzer sıralama sistemlerine göre üniversite web sayfaları ve üniversitelerin web'e katkıları nedeniyle daha geniş bir kapsama alanı sunmaktadır. Aynı zamanda genel sıralama sistemleri, üniversite öğretim elemanlarının ve araştırma kurumlarının dünya çapındaki kalitesini de yansıtabilir. Webometrics, genel olarak internet ortamında üniversitelerin faaliyetlerini temsil etmektedir. Üniversitelerin yaptıkları yayınları web tabanlı olarak yayınlamalarını ve internet ortamını daha verimli kullanmalarını teşvik etmektedir [7,8]. Üniversite sıralama sistemleriyle birlikte

kullanılmış pek çok kriter mevcuttur. Bunlar; bağlantılar, boyut, akademik dosya zenginliği, yayın atıf sayısı vs. Webometrics'in göstergeleri Tablo 2'de verilmiştir [9]. Bu sistemde yayın ve atıf sayısının %15 olarak düşük ve bağlantıların %50 olarak yüksek oluşu nedeniyle eleştirilmektedir. Webometrics sıralaması yılda iki defa yapılmaktadır. Bu sıralama ortalama her 6 ayda bir değişmektedir.

Birçok sıralama, iki veri türüne dayanmaktadır. Birincisi üniversiteler tarafından verilen veri türü, diğeri ise uzman kişilerin görüşleri alınarak geliştirilen anketlerden elde edilen veri türleridir. Fakat genel niteliktedir ve her durumda geçerli olmayabilir. Sıralamada kullanılan göstergeler ve göstergelere verilen ağırlıklar, en başarılı üniversiteleri gösteren bir eğitim sıralaması olarak değerlendirilmemelidir. Örneğin webometrics; üniversitelerin web'e katkılarının analizinden elde edilen sayısal sonuçlar karşılaştırılıp bir sıralama oluşturulmaktadır. Bu sıralama üniversite sıralaması olarak algılanmamalıdır. Elde edilen sonuç raporu, üniversitelerin tanıtılmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca bu amaca yönelik olarak web'i kullanım etkinliğini artırmada önemli rollere sahip olabilir.

Webometrics sıralaması bir web sayfasına tıklanma oranı değildir. Arama motorundan (google, yahoo, live search ve exalead) elde edilen tarama sonucuna dayanan veriler kullanılmaktadır ve belirli sınıflandırmalar sonrası puanlama yapılmaktadır. Arama Motoru Optimizasyonu (SEO); arama motoru sonuç sayfasında web sitelerinin yüksek seviyede görünürlük ve yüksek sıralama oranı açısından önemlidir

Webometrics Göstergeleri	Bağlantılar (%50)	Web sitesinin içeriği sanal bir referandum içinde değerlendirilmektedir. Diğer alan adlarından (dışarıdan verilen bağlantılardan) üniversite alan adına verilen tekil bağlantılardır.
	Boyut (%20)	Google, Yahoo, Live Search ve Exalead arama motorları tarafından indekslenen üniversite alan adına ilişkin sayfa sayısıdır.
	Akademik dosya zenginliği (%15)	Google tarafından indekslenen üniversite web alanında bulunan belirli biçimlerdeki (pdf, ps, docx, pptx, vs.) dosya sayısıdır.
	Yayın-atıf (%15)	Google Scholar tarafından üniversite web alan adıyla yayınlanan toplam akademik çalışmaların (atıf-yayın) sayısıdır.

Tablo 2. Webometrics Sıralama Göstergeleri (Kriterleri) ve Ağırlıkları

[10]. Web sitelerinin veya sayfalarının arama motorları tarafından daha kolay bulunup indekslenmesi ve arama sonuç sayfalarında üst sıralarda çıkmasını sağlamak amacıyla web sitelerinize veya sayfalarınıza uygulanan işlemlerdir. SEO, üniversiteler için öncelikli değil. Fakat gelecekte olacaktır. Çeşitli uzaktan eğitim uygulamalarına hızla artan talep nedeniyle gelecekte SEO önemli olacaktır.

2.3. URAP

Ulusal ve uluslararası üniversite sıralama sistemleri, akademik performans değerlendirme kriterlerine ve bilimsel temellere dayalı ölçme için önemlidir. Uluslararası sıralama sistemleri, öğrenci ve araştırmacıların ihtiyaçlarının buluşturulmasına yardımcı olmaktadır. Üniversitelerin bilgi odaklı küresel rekabet düzeyini arttırmak ve kalitesini belirlemek için ulusal sıralama sistemleri kullanılmalıdır.

Türkiye’de evrensel sistemler tarafından sıralanan üniversitelerin sayısı azdır. Bununla birlikte Türkiye’deki üniversiteleri değerlendirmek için çok boyutlu araştırma yapılmamıştır. Buradaki üniversiteler, araştırma, akademik ve eğitim performanslarına göre sıralanmamaktadır. Türkiye’deki birçok üniversite çoğu zaman ulusal sıralamadaki durumunun farkında değildir. Bu boşluğu doldurabilmek için Türkiye’deki üniversiteleri sıralayabilmek için yeni bir sıralama çalışması olarak URAP geliştirilmiştir [11].

2010 yılından beri, ODTÜ Enformatik Enstitüsünde kurulan URAP Araştırma Laboratuvarında “Üniversitelerimizin Akademik Performansa Dayalı Sıralaması (URAP-TR)” ismi altında Türkiye’deki üniversitelerin yıllık sıralamaları yayınlanmaktadır [12]. URAP-TR sisteminde kullanılan performans kriterleri; ISI ve Türkiye’deki iki yüksek eğitim yetkileri CHE ve SSPC’den toplanan gösterge verileri ve kurumun araştırma ve eğitim performansını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. URAP sıralama kriterleri ve ağırlıkları şöyle sıralanabilir: son yıl SCI, SSCI ve AHCI tarafından taranan makale sayısı kriterine (%21), son 5 yılda ya-

yınlanan toplam bilimsel doküman sayısı kriterine (%10), son 5 yılda yayınlanan makalelere son yıl verilen atıf sayısı kriterine (%21), son 5 yılda yayınlanan makale sayılarının basıldıkları dergilerin etki faktörleri ile çarpımlarının toplamı kriterine (%18), son 5 yılda yayınlanan makalelere son yılda gelen atıf sayılarının atıf yapan makalelerin ve dergilerin etki faktörleri ile çarpımlarının toplamı kriterine (%15) ve son 5 yılda ülkelerarası ortak yayın sayısı kriteri (%15) ile değerlendirmektedir.

3. Sıralamalardaki Performansın Artırılmasına İlişkin Öneriler

Üniversite ve programların sıralanması, üniversitelerin bazı bölümlerini diğer bölümlerinden daha ön plana çıkarabildiği bir yapı oluşturmaktadır. Üniversitede çeşitlilik gösteren yapıların farklı ihtiyaçlarına göre bölümlerdeki araştırmalar ve ders içerikleri ile eğitim kalitesini artırma, ekonomik özgürlük ile veri kaynakları çoğaldıkça veri hacminin büyümesi ve kullanıcı sayısının artması sıralamadaki performansın artmasına neden olacaktır [13]. Üniversitelerin web performansına göre dünya genelinde sıralamalar yapılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında üniversitelerin başarı değerlendirmelerinde web sitelerinin önemi giderek artmaktadır. Bu nedenle üniversitelerin webometrics sıralamasındaki yerini yükseltmek için bazı çalışmalar yapılabilir.

Bilimsel araştırmalar ve onların doğal sonuçları bilimsel yayınlardır. Bilim ve teknoloji alanında gelişmişliğin temel göstergelerinden biri olan uluslararası bilimsel yayın sayısı her geçen yıl artmaktadır. Bu yayınlara yapılan atıf sayıları önemlidir. Atıf kavramını, bilimsel yayınların değerlendirilmesinde önemli bir performans göstergesi olarak kullanmak mümkündür.

Bu çalışmada üniversite sıralamasını artırmak için dört öneri paylaşılmıştır. Birinci öneri atıf endeksini artırmaktır. Bunun için şunlar yapılmalıdır. a) Fazla sayıda bilimsel disiplinde yayın yapan dergilere çok sayıda farklı konularda

makale gönderilmelidir. b) Araştırmacıların gerçekleştirdiği bilimsel etkinliklerinin/yayınlarının gerçekleştirilmesi için bilgi daha kolay ulaşılabilir ve kalıcı hale getirilmelidir. c) Araştırma yapabilmek için bilgiye, bilgi kaynaklarına ve bunları bir şekilde hizmete sunabilecek kurumlara gereksinim vardır. Üniversitelerde bu gereksinimin karşılandığı en önemli birim kütüphanelerdir. Üniversite kütüphanelerinin materyalleri (kitap, sürekli yayın, tez, elektronik veritabanları vb.) eğitim öğretimi desteklemektedir ve araştırmalarda yardımcı olmaktadır. Elektronik kütüphaneler, kütüphanelerin yaygınlaşmasına, evlerimize taşınmasına daha etkin ve yoğun kullanılmasına bir fırsat oluşturmaktadır. Bu nedenle elektronik kaynakların belirlenip erişim sağlanması gibi konularda destek olunmalıdır. d) Üniversite web sitesinde akademisyenler kendi yayınlarını yayınlamalıdır. Çünkü dünyanın farklı yerlerinden aynı konuda çalışmak isteyenlerden geri bildirim alma sağlamaktadır. Bununla birlikte öğrenciler için eğitim materyallerinin web teknolojileri aracılığıyla sunulması gerekmektedir. Google Scholar gibi arama motorları tarafından sergilenen makale sayısı, atıf sayısı ve diğer akademik çalışmaların sayısı kısaca bilimsel içeriğin artması ve bilgi paylaşımına katkının sağlanması gerekmektedir.

İkinci öneri erişilebilirliği kolay, esnek, işbirliği ve paylaşımına açık olan elektronik kütüphanelere erişim istenmektedir. Üniversite sıralamalarında üst seviyelerde olan üniversitelerin elektronik kütüphaneleri çok sayıda eğitim ve bilimsel bilgi kaynağı sunmaktadır. Bununla birlikte kurumsal arşiv sistemleri de kullanılmaktadır. DSpace, her türlü elektronik belge yüklenebilir ve kolay bir şekilde açık erişim sunan bir kurumsal arşiv sistemidir. Kastamonu Üniversitesi'nde Kurumsal Arşiv Sistemi olarak DSpace kullanılmaktadır. Kastamonu Üniversitesi'nin bilgi birikimini (kitap, makale, tez, raporlar, konferans metinleri, bildiri vb.) bir araya toplayıp elektronik bir arşiv oluşturarak ortak kullanıma sunmayı amaçlamaktadır. Ayrıca bilimsel çalışmaların daha fazla araştırmacı

ile buluşmasını sağlamak ve bilim insanlarının geniş kitlelerle buluşmasına yardımcı olmaktadır.

Herkesin katıldığı bilgi paylaşımı yapılan internetin en geniş kaynak sitesi olan vikipedinin son zamanlarda popülerliği artmıştır. Hazırlanan wikipedia bilgileri önemlidir. Çeşitli kategorilerde web sitesinin (fakülte, bölüm vs.) tasarımı ile ilgili yarışmalar düzenlenebilir. Böylece öğrencilerin üniversitenin, fakültele- rin, bölümlerin vs. resmi web sitelerini takip etmeleri sağlanmaktadır.

Daha önceki önerilerde, üniversite web sitesinin arama motorlarında üst sıralara çıkması için kaliteli ve özgün içeriğe sahip olması gerektiği ifade edilmektedir. Ancak, kaliteli ve özgün içerik elbette tek başına yeterli olamamaktadır. Bu nedenle üçüncü öneri olarak; üniversitele- rin web siteleri aracılığıyla sunmuş oldukları nicelikli (sayısal) ve nitelikli (kaliteli) bilginin ön plana çıkarılması önerilebilir. Üniversite web sayfasının faaliyetleri genellikle üç ana faaliyet alanında toplanmalıdır: Eğitim, bilim ve yenilik. Toplumsal kalitenin yükseltilmesi için kaliteli (doğru, güvenilir ve gerçeği yansıtan) bilgi kullanılması büyük önem taşımaktadır. Üniversite web sitesinin içeriği kendi faaliyetlerinin dışında toplumsal konularda da bilgi vermeli ve destek sağlamalıdır. Bununla birlikte web sitesinin çoklu dil desteği olmalıdır. Farklı dillerde web sayfasını gösterme özelliğinin önemli avantajları şu şekilde sıralanabilir: ulusal ve uluslararası standartlarda öğrenci kabul etme, projeler üretebilen öğrenciler yetiştirmek ve; öğrencilere ve üniversite personeline her düzeyde işbirliği uygulamaları içinde, teori ve pratiğin birlikteliğinin sergilen- diği önemli bir fırsat ortamı oluşturmasıdır.

Öğrenciler, üniversitenin web sayfasında aşağıdaki bölümleri görmek istemektedir:

- Öğrenci izleme sistemleri gibi farklı sistemler web sitelerinde kullanılmalıdır.
- Üniversitede gerçekleştirilen sosyal etkinlikler ve öğrencilerin barınma sorunları-

nı çözümlenmelerine yardımcı olabilmek amacıyla bilgiler bulunmalıdır.

- Üniversite web sitesinde tüm paydaşlar ve mezunlar hakkında bilgiler bulunmalıdır.
- Üniversite web sitesinin temeli sosyal ağlar gibi olmalıdır.

Üniversitenin Basın-Yayın ve Halkla İlişkiler Ofisi, üniversite ile ilgili tüm basın, reklam ve tanıtım çalışmalarının yürütülmesinden sorumludur. Gerek üniversite ve gerekse gündemdeki konular ile ilgili haberler gazetelere ve haber ajanslarına servis edilmelidir. Üniversite ile kamuoyu arasında sağlam bir köprü görevini Basın-Yayın ve Halkla İlişkiler Ofisi üstlenmektedir.

Dördüncü öneri, üniversitemiz akademik personelinin kendi yaptıkları kişisel web sayfaları yayınlanmalıdır. Bu sayfalarda herkesin kullanımına açık ve ücretsiz olarak erişimine ve kullanımına olanak sağlayan her türlü ders materyalleri ve her türlü bilimsel çalışmalar internet ortamına aktarılmalıdır. Üniversite sıralamasında internet ortamında paylaşılan bilimsel çalışmalar ve etkinlikler değerlendirmeye alınmaktadır.

Kişisel web sayfalarının güncel olarak yayımlanması gelişmekte olan üniversitelerin lehine olan bir çalışmadır. Ayrıca kişisel web sayfalarının öğrenciler tarafından eğitim amaçlı çekici hale getirmek için kendi bölümlerindeki ders konuları hakkında forumlar, genel tartışma duvarları kısaca bilgi paylaşımını gerçekleştirebilecekleri ortamın oluşturulmasına teşvik edilmelidir.

2012 yılında Hsieh vd. çalışmasında dünya üniversiteler sıralamasının iyileştirilmesi için bulut servisi önerilmiştir [14]. İnternette otomatik olarak webometrics ölçümleri için web madenciliği teknikleri kullanılmıştır. Önerilen sistem; farklı bakış açılarından kriterlerin gözlemlenmesi ve kriter puanlamasını iyileştirmek için etkili yaklaşımlar, web sitesi yöneticilerinin işlerini kolaylaştırmaktadır.

Üniversitelerin web performansı web kullanıcıları açısından önemlidir. Web kullanıcılarının

bilgisayar okuryazarlığı kötü ise kişisel sayfalarının oluşturulması için özel hizmet oluşturulması gerekmektedir. Herhangi bir çaba gerektirmeden hali hazırda var olan verilerin gösterilebilmesi için bir web sitesinde olması gereken dinamik eklentiler geliştirilmelidir.

Web sitesi trafiğini kontrol etmek için belirli sürelerde raporların düzenlenmesi gerekmektedir. Google Analytics'teki SEO raporları üniversitelerin web sitesi ile ilgili Google Web Arama performansı verilerini sunmaktadır. Bu veriler kullanılarak web sitesine gelen ziyaretçilerin sayısını artırma yönündeki çalışmalara öncelik verilebilir.

4. Sonuçlar

Bu çalışmada webometrics ölçütleri ele alınarak webometrics üniversiteler sıralamasındaki yerlerini yükseltmek için yapılması gereken araştırmalar ele alınmıştır. Üniversite sıralama sistemlerinin kullanım amacı, üniversitelerin kalitesinin artırılmasına yönelik olarak üniversitelere yol gösteren rehber araçlar sağlamaktır. Batı Karadeniz Üniversiteleri açısından webometrics ve URAP sistemlerine başvurarak bu değerlendirmede yer alması önem arz etmektedir. Daha iyi sistemlerin kullanılması ülkemizdeki üniversitelerin sıralanmasının yapılmasını ve üniversitelerin gelişmesini hızlandırarak ülkemizin kalkınmasına önemli katkılarda bulunur. Bu nedenle ulusal sıralama sistemlerinin kullanılması tavsiye edilmektedir.

Uzun yıllardan itibaren üniversiteleri değerlendirme ve sıralama işlemleri giderek artmaktadır. Ancak, bu ölçütler, hem metodolojileri hem de gerçek öğrenci tercihlerini yansıtmadıkları gerekçesiyle sıkça eleştirilmektedir. Sıralamada kullanılan göstergeler ve göstergelere verilen ağırlıklar, en başarılı üniversiteleri gösteren bir eğitim sıralaması değildir. Örneğin webometrics, üniversite web sayfaları ve üniversitelerin web'e katkıları analiz edilir ve sayısal sonuçlar karşılaştırılıp bir sıralama oluşturmaktadır. Bu sıralama üniversite sıralaması olarak algılanmamalıdır.

Üniversitelerin tanıtılmasına katkı sağlamaktır. Ayrıca bu amaca yönelik web'i kullanım etkinliğini artırmada önemli rollere sahip olabilir.

Kaynakça

[1] Dünya Sıralamalarında 143 Türk Üniversitesinin Durumu, Temmuz 2012, URAP, <http://www.urapcenter.org>.

[2] Al-Najjar, S., "University Rankings – New Method", The international journal of social sciences, 2012, Vol. 5, no. 1.

[3] Alaşehir, O., Ömrüuzun, F. and Baykal, N., "Üniversite Sıralama Sistemlerinin Anlattıkları ve Türkiye İçin Yeni Bir Sıralama Sistemi Gereksinimi", Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni yönelişler ve Sorunlar, 27-29 Mayıs, İstanbul, 2. Cilt, Bölüm IX, pp. 1003-1009, 2011.

[4] Huang, M.H., "A Comparison of Three Major Academic Rankings for World Universities: From a Research Evaluation Perspective", Journal of Library and Information Studies, Vol. 9, Issue 1, pp.1-25, 2011.

[5] AL-Juboori, A.F.M.A., Na, Y. and Ko, F., "University Ranking and Evaluation: Trend and Existing Approaches", The 2nd International Conference on Next Generation Information Technology, Print ISBN: 978-1-4577-0266-2, pp. 137-142, 2011.

[6] Van Raan, A.F.J. "Fatal Attraction: Conceptual and methodological problems in the ranking of universities by bibliometric methods", Scientometrics 62(1), 133-143, 2005.

[7] Aguillo, I. F., Ortega, J. L., and Fernández, M., "Webometric Ranking of World Universities: Introduction, Methodology, and Future Developments", Higher Education in Europe, 33(2-3), pp. 233-244, 2008.

[8] Wang, C.Z., "Evaluating Demographic Websites: Toward Webometric Criteria", Journal of Library and Information Science, Vol.31 (2), pp. 52-61, 2005.

[9] Koç, M. and Yılmaz, E., "Webometric ve Arwu Tarafından Yapılan Üniversite Sıralamalarındaki Performansın Artırılmasına Yönelik Akademisyen Görüşleri", SDÜ Uluslararası Teknolojik Bilimler Dergisi, 2(3), pp. 17-30, 2010.

[10] Kurniawan, F.B. and Sanjaya, R., "Search Engine Optimization (SEO) Implementation for Educational Purpose", The Third International Congress on Interdisciplinary Research and Development, Thailand, 30-31 May 2013.

[11] Ömrüuzun, F. and Alaşehir, O., "URAP - University Ranking by Academic Performance", IREG Forum: National University Rankings on the Rise, 2011.

[12] Alaşehir, O. and Ömrüuzun, F., "A New "Global Ranking System": URAP-TR", Seventh International Conference on Webometrics, Informatics and Scientometrics and Twelfth COLLNET Meeting, 2011.

[13] Rouse, W.B. and Garcia, D., "Moving Up in the Rankings Creating and Sustaining a World-Class Research University", Information Knowledge Systems Management 4 (2004), pp. 139-147.

[14] Hsieh, S.M., Lo, S.A., Hsu, C.C. and Lin, W.C., "Novel Cloud Service for Improving World Universities Ranking", Ninth International Conference on Information Technology-New Generations, 2012.